

Bogdán László

OTT TÚL, NEM MESSZE
MÁR EGY MÁSIK VILÁG VOLT...

*„Engem, mint egy folyót,
Nehéz idők utamból eltereltek,
Kicsérélték az életemet. Másik
Mederben zúg, a régit elkerülve,
A magam partjait nem ismerem.”*

(Anna Ahmatova: Az ötödik elégia)

*Setét Viola, Kátó Sándor, Técsy Sándor,
Váradi Bejer László, Mózes Attila és
Egyed Péter emlékére*

29. A SZERENCSE FIA

„Hol élnél szívesen?” – tűnik fel egy árny
a nagy platánfa alatt. „Egy szélmalomban.”
„Ez igen – somolygott a vadász. –
A szélmalom! Ketten is élhetnénk ottan.
Nem gondolod?
Mindig békésen elfértünk egymás mellett.
Rögeszméink is csak ritkán értek össze,
hogy felszikrázzanak a felismerések,
s egymásra csúsznak emlékeink is,
mint negatívok az előhívó vizében.
Egymás emlékei vagyunk.”

Valamikor a hetvenes évek elején,
egy soha el nem sülyedő délutánon
együtt ültünk akkori törzshelyünkön,
a bukaresti Berlin vendéglőben.
Akkor halt meg az édesapja, nem beszéltünk.

Boros poharában nézegette szomorú arcát,
s a repkény mélakórosan hazudozó sírverseit
a vendéglő nyári kertjének falán.
Aztán elfogyott a pénzünk, noha a tor
még nem ért, nem érhetett véget.
Jellemző módon akkori asztaltársaságunk
tagjai közül senki nem jelent meg.
S így, kényszerűen, a távozás mellett döntöttünk.
Az utcán megállott egy sorsjegyáros előtt.
Összekapartunk öt, tíz és huszonöt banikból
három lejt, s vett egy zárt sorsjegyet.
Kiderült, száz lejt nyertünk,
miheztartás végett akkor a Berlinben
hat lejt volt egy német sör és tizenkét lejt
egy deci orosz vodka. Visszamentünk
és hallgattunk tovább. Váratlanul jelent meg
egy, azóta szintén a másik világba távozó
ismerősünk, s mikor meghallotta,
hogy Laci nyert, s ezért jöhettünk vissza,
maliciózan jegyezte meg, igen, te a szerencse fia vagy.

Erre emlékezett néhány éve a Vörösmarty tér mellett,
az Arany bárány teraszán, sörét kortyolgatva.
Ekkor már megint írni kezdett,
s elmondta, második indulása sehogyan sem
akar sikeredni. Elfelejtettek, mondta.
Soha nem gondoltam volna, hogy ez ilyen.
Aztán felpörögtek az események.
Negyvenegy év után újra megjelent
egy prózakötete, a Pont Kiadó
kiadta egy válogatott elbeszéléskötetét,
s elbűvölő regényét egy vidracsalád
kálváriájáról. De ezek fogadtatását
már nem érthette meg, tragikus
hirtelenséggel ragadta el a kór.
A Pont Kiadó újabb kötetei megjelenését ígéri,
elképzelem, ahogyan egy felhőről

nézeget bennünket, vagy a fényvilágból
fényként visszajár és elmereng azon,
hogy végül mégiscsak igaza volt
egykori ellenségének, aki azt híresztelte róla,
még a zátonyra futott sorsok balkáni
metropolisában, a hetvenes évek elején,
hogy a szerencse fia, mert neki minden sikerül.
Igen, neki, mondhatná az a hajdani kolléga,
akivel legfeljebb a másik világon
vitakozhatna tovább, ha találkoznának,
másodszor is sikerült, ami másoknak
egyszer sem. „Sokra mentem vele –
mondja a tisztáson, és elnéz a fejem mellett.
A platánfa lombjai között fáradhatatlanul motoz a szél. –
Annak a baromállatnak igaza volt!
Csakhogy nem a szerencse,
inkább a balszerencse fia voltam.”

Számtalan helyen találkozhattunk
a hatvanas évek vége óta, egyszer
együtt mentünk el a nárciszrétre.
Néztük a fényben villódzó fehér mezőt,
s váratlanul arról kezdett mesélni,
hogy a virágok élnek. S ők is látnak minket,
és a fák is, ahogyan mi őket,
ha egyáltalán látjuk, mert vannak,
akik nem látják, s ezért sem mindegy,
hogy hogyan élünk. Elképedten bámultam rá.
Hát igen. Ezt nem hangsúlyozta,
érzelmes ember lévén, érzelmességét
gondosan titkolta, szétindázott szövegeit
egy visszatérő motívum kötötte össze:
„jó katona legyél, baszd meg,
melegszívű, könnyedléptű, zavaros a Nyárád.”
A visszatérő motívum kötötte össze
félbemaradó elbeszéléseit, a nyolcvanas
években már le sem írta, viszont mesélte őket,

amelyek soha nem mondtak el szabályosan,
áttekinthetően, célirányosan tagolva
végig egy történetet,
viszont kiadták mesélőjük, a vadász,
halász, madarász és okleveles
madártömő, állatbarát- és telepítő,
természetvédő robotképét.
S ha az elmozdulás is volt a lényeg –
hittem az elején még botorul –
ez a *robotkép* nem nagyon változhatott.
Hogy igenis változott, s még mennyire –
csak később jöhettem rá, de hát ez,
a hetvenes évek elejéről nézelődve,
még csak a beláthatatlan,
baljós jövő eseménye.

30. ESŐK, ZERGÉK, HIÚZOK

Valamikor 1975 késő nyarán tűztél el.
Kikísértelek a repülőtérre.
Vigasztalanul zuhogott. Mindenesetre,
amikor 1984. augusztus 20-án este felhívtál,
hangod meglepően ismertnek tűnt a telefonban,
mintha nem is telt volna el tíz év.
„Mi van, baszd meg – üvöltöttél –,
itt ázok a lúval együtt és zavaros a Nyárád!”
Végre válaszoltál kérdéseimre is:
hogyan honnan beszélsz?
S akkor megértettem, miért cseng annyira
otthonosan a hangod. „Igen, téged mindig
a részletek érdekeltek, miközben én
álltam a színház előtt, az esőben!”
Vigasztalanul zuhogott, elállíthatatlanul.
Úgy, ahogyan csak elvetemült augusztusi
estéken tud zuhogni. Mivel már ácsolták
a felvonulási tribünt, szóltam,
akár le is ugorhatnál értem, s neked végre

leesett a tantusz és nemsokára patkány-
vadász zöld egyenruhára emlékeztető
kabátodban álltál előttem. A két eső – ahogy
fapapucsomban slattyogva és a vizet spriccelve
előre haladok a téren, menthetetlenül
összekeveredik, és te arról beszélsz, hogy mi
hiányzik az alpesi tájból. „A levegő, a szagok,
a táj illata tényleg csodálatos volt, megvadultam,
lefeküdtem a fűre, haraptam a füvet,
mint a lovak, rohanni szerettem volna,
énekelni, üvöltöni. Felültem a fűben.
Szívtam a hegyi levegőt. Borzongtam.
Szédültem, sírhatnékcom támadt.
A sötétben csak néhány
Szent János bogárka fénylett.
Elmosódtak már a távoli menedékházak
lámpásainak fényei. De én csak
üldögéltem, úgy éreztem, otthon vagyok,
valahol a Kárpátokban,
amikor hirtelen döbbsentem rá,
hogy már percek óta nyugtalanít valami.
Hiányérzetem volt, de csak egy óra múlva
jöttem rá, hogy csend van!
És ez zavar. A csend.”
„Miért, a Kárpátokban nincsen csend?”
„Nincsen. Üvöltenek a farkasok,
vagy orgonálnak.
Te tudod, hogy miket csinálnak,
költő vagy, de csend az aztán nincsen!”
„És farkasok sincsenek?” „Jó, hogy
azt nem kérded, elefántok vannak-e?
Régen járhattak erre Hannibál elefántjai...”
„Egyáltalán élnek az Alpokban még
vadállatok?” „Hát éppen azért
küldtek oda minket, hogy zergefogás
mellett nézzünk utána, miket lehetne csinálni,
hogyan lehetne esetleg telepíteni?”

Voltak már kísérletek. Szlovák hiúzokat és vadmacskákat telepítettek egy körzetbe. Befogták őket a cseh erdőkben, és az Alpokban eresztették szélnek, hogy boldoguljanak. Fel is trancsírozták a gyanútlan zergéket, mert ezekből időközben kiveszett a reflex. A levegőből érkező veszély tudata vagy érzete még nem halt ki az ösztöneikből, pedig a sasok is elég régen elrepültek már az Alpok légteréből. Figyeltem másnap távcsővel, ahogyan büszkén, menekülésre azonnal készen szobroznak a szirten, és elhúz fölöttük egy-egy vitorlázó repülő. Szinte hozzásimultak a sziklához, bebújtak volna akár egy picurka repedésbe is, keresték a rést, hogy elbújhassanak!

De a hiúzak elől nem menekültek, megálltak, és bambán várták, hogy mi lesz?

Mire azok a vérszomjas dögök...

Na, azért ennyit még te is el tudsz képzelni, nem? Mészárolták őket, mint dicső elődeink a törököt Rigómezőn. Nem volt más megoldás, újra be kellett fogni őket, mielőtt kipusztítják az Alpok egész zergeállományát, de erről is meséltem már neked, miről nem? Én megyek is, nemsokára úgy is találkozunk, sokkal hamarabb, mint gondolnád. Ahoj.”

És ott állok megint egyedül a sötét erdőben. Csak képzelet, mi?

S hirtelen tűnik fel egy angyali árny.